

KIRJALLINEN KYSYMYS 78/2012 vp

Armenialaisten kansanmurhan tunnustaminen

Eduskunnan puhemiehelle

Turkkilaisten vuonna 1915 toimeenpanemat armenialaisten joukkoteloitukset ovat eräs 1900-luvun järkyttävimpiä tapahtumia. Perustellusti voidaan todeta armenialaisten kärsineen ensimmäisessä maailmansodassa kaikkia muita kansoja enemmän. Tapahtumista ei ole yksityiskoh- taista ja luotettavaa dokumentointia, mutta luotettavien arvioiden mukaan noin 1,3—1,5 miljoonaa armenialaista surmattiin määrätietoisesti tapahtumien aikana. Lisäksi varastettiin, takavarikoitiin, häpäistiin ja tuhottiin armenialaista omaisuutta ja pyhiä paikkoja.

Järkyttävät tapahtumat eivät ole suuren yleisön laajassa tiedossa eikä niitä ole käsitelty julkisuudessa sillä tavoin kuin esimerkiksi juutalais- ten kohtaloita toisen maailmansodan aikana. Turkki kieltää tapahtumien kansanmurhaluon- teen. Tilinteko asian ympärillä on jäänyt teke- mättä. Vaiteliasuus tapahtumien äärellä on ollut estämässä elämän tasapainoista eheytymistä ja

tulevaisuuden rakentamista. Toki tapahtumia on käsitelty tieteellisessä ja populaarissa historian- kirjoituksessa sekä erimuotoisen taiteen keinoin.

Euroopan maista tapahtumat ovat tunnusta- neet kansanmurhaksi Kypros, Venäjä, Kreikka, Ranska, Belgia, Italia, Sveitsi, Slovakia, Hollanti, Puola, Saksa, Liettua ja Ruotsi. Euroo- pan ulkopuolisista valtioista kansanmurhan ovat tunnustaneet Argentiina, Kanada, Libanon, Ve- nezuela ja Chile. Valtaosa näistä tunnustuksista on tapahtunut 2000-luvulla. Suomi ei ole reagoi- nut kysymykseen millään tavoin.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjär- jestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko hallituksen tarkoituksena tunnus- taa armenialaisten vuonna 1915 koke- mat joukkoteloitukset kansanmurhaksi?

Helsingissä 21 päivänä helmikuuta 2012

Kimmo Kivelä /ps

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimit-
tanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kan-
sanedustaja Kimmo Kivelän /ps näin kuuluvan
kirjallisen kysymyksen KK 78/2012 vp:

*Onko hallituksen tarkoituksena tunnus-
taa armenialaisten vuonna 1915 koke-
mat joukkoteloitukset kansanmurhaksi?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kyse on Turkin ja sitä edeltäneen Ottomaanien
valtakunnan ja Armenian yhteisen historian vai-
keiden aikojen ja traagisten tapahtumien arvioin-
nista. Kysymys on hyvin politisoitunut ja kiistan-
alainen. Enintä tapahtumia käsittelevästä histo-
riantutkimuksesta on myös pidetty osapuolisi-
donnaisena ja sellaisena, joka ei kaikkineen täy-
tä objektiivisuuteen tähtäävän tutkimuksen vaati-
muksia.

Tapahtumat ovat hiertäneet Armenian ja Tur-
kin välisiä suhteita. Armenia syyttää Turkkiä 1,5
miljoonan armenialaisen tuhoamisesta ja ajaa si-
tä, että tapahtumat määriteltäisiin kansanmur-
haksi. Turkki kyseenalaistaa esitetyt arviot me-
nehtyneistä eikä pidä kansanmurha-nimikettä
missään tapauksessa oikeutettuna. Armenialais-
ten todennetut surmat perustuivat tämän näke-
myksen mukaan etupäässä rosvojoukkojen ja
vastoin hallituksen antamia ohjeita toimineiden
tahojen toiminnalle, ja että ensin osa kuolemista
johtui Ottomaanien valtakunnan sisäisistä taiste-
luista ja niitä seuranneista nälänhädästä ja kulku-
taudeista, joiden takia kuoli myös turkkilaisia,
kurdeja ja arabeja. Turkki on ehdottanut maiden
välisen historiakomission perustamista vuoden
1915 tapahtumien tutkimiseksi. Armenia ei ole
hyväksynyt Turkin ehdotusta.

Vuosien 1915—1918 tapahtumat on määritel-
ty kansanmurhaksi parlamentin päätöslauselmal-
la tai vastaavalla noin 20 maassa, mukaan lukien
useassa EU-jäsenvaltiossa.

Suomen hallitus katsoo, ettei ole poliittisten
toimijoiden tai lainsäätäjien asia ottaa kollektiiv-
ista kantaa siihen, mikä on näiden ensimmäisen
maailmansodan aikaisten tapahtumien historial-
linen totuus. Historiallisen totuuden määrittämi-
nen ja tulkitseminen, saatikka poikkeavien näke-
mysten esittämisen kriminalisointi, kuten jois-
sain maissa on pyritty tekemään, ei ylipäättään
kuulu hallituksille tai parlamenteille.

Vuoden 1915 tapahtumien selvittämisen kan-
nalta olisi tärkeätä, että osapuolten tutkijat ja his-
torioitsijat yhdessä pyrkisivät käymään läpi tätä
vaikeaa vaihetta maiden historiassa. Olisi toivot-
tavaa, että Armenia ja Turkki pystyisivät yhdes-
sä puolueettoman historiatutkimuksen avulla
pääsemään yhteiseen näkemykseen siitä, mitä
vuonna 1915 tapahtui. Asianomaisten ja myös
muiden maiden hallitukset voisivat tukea kansa-
laisyhteiskunnan ja tutkijayhteisön avointa kes-
kustelua ja sitä kautta tukea maiden suhteiden
normalisointia ja syventämistä.

Kansainvälinen oikeus ja ihmisoikeussopi-
musten asettamat velvoitteet ovat Suomen ihmis-
oikeuspolitiikan kulmakiviä. Sopimusvelvoittei-
den lisäksi Suomi kunnioittaa poliittisia ihmisoi-
keussitoumuksiaan. Nämä lähtökohdat edellyttä-
vät sekä ihmisoikeusnormien kansallisen toi-
meenpanon tehostamista että niiden toimeenpan-
non edistämistä kaikkialla maailmassa kahden-
välisessä kanssakäymisessä, EU:n kautta ja mo-
nenkeskisillä foorumeilla.

Suomi toimii johdonmukaisesti rankaisemat-
tomuuden kulttuurin murtamiseksi ja katsoo, että
kansainvälisen yhteisön tehtävänä on varmistaa,

etteivät kaikkein vakavimmat kansainväliset rikokset jää rankaisematta. Suomi tukee voimakkaasti myös Kansainvälistä rikostuomioistuinta (ICC), jonka toimivaltaan muun muassa joukkotuhonta kansainvälisenä rikoksena kuuluu. ICC:n Rooman perussäännön mukaan joukkotuhonnassa tarkoituksena on kansallisen, etnisen, rodullisen tai uskonnollisen ryhmän hävittäminen kokonaan tai osittain. Kansainvälisen rikostuomioistuimen toimivalta kattaa teot, jotka on tehty perussäännön voimaantulon jälkeen 1.7.2002 lähtien.

Hallituksen kehitysyhteistyöpolitiikan ja sen puiteohjelman, Laajemman Euroopan aloitteen

keskeisenä tavoitteena ja toiminta-alana on va-
kautien ja konfliktien ratkaisun edistäminen. Ulkoasiainministeriö on tukenut muun muassa armenialaisten ja suomalaisten tutkijoiden tutkimusyhteistyöhankkeita uusien näkökulmien löytämiseksi konfliktien ratkaisuun, sekä Armenian ja Turkin välisen vuoropuhelun edistämiseksi.

Tapahtumat ennen Turkin tasavallan perustamista eivät ole nousseet esille keskusteltaessa Turkin EU-jäsenyyden ehdoista. Sitoutuminen hyviin naapuruussuhteisiin on kaikille EU:n jäsenyyteen pyrkiville maille asetettu vaatimus osana jäsenyysneuvotteluita.

Helsingissä 12 päivänä maaliskuuta 2012

Ulkoasiainministeri Erkki Tuomioja

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 78/2012 rd undertecknat av riksdagsledamot Kimmo Kivelä /saf:

Tänker regeringen erkänna massavrättningarna av armenier 1915 som folkmord?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Det handlar om en bedömning av svåra tider och tragiska händelser i Turkiets och dess föregångares, Ottomanska rikets, och Armeniens gemensamma historia. Frågan är djupt politiserad och kontroversiell. Historieforskningen kring händelserna har också mestadels ansetts som partsbunden och av sådant slag att den inte i alla delar uppfyller kraven på objektiv forskning.

Händelserna har skapat friktion i relationerna mellan Armenien och Turkiet. Armenien beskyller Turkiet för att ha förintat 1,5 miljoner armenier och driver på att händelserna ska definieras som folkmord. Turkiet ifrågasätter uppskattningarna av dödade och anser att benämningen folkmord inte under några omständigheter är berättigad. Enligt detta synsätt var det i första hand banditer och parter som handlade tvärtemot regeringens direktiv som gjorde sig skyldiga till de konstaterade morderna på armenier och de flesta dödsfallen berodde på Ottomanska rikets inre stridigheter med åtföljande hungersnöd och epidemier, som också orsakade turkars, kurdernas och arabers död. Turkiet har föreslagit en gemensam historiekommision för att undersöka vad som hände 1915. Armenien har inte accepterat Turkiets förslag.

Händelserna 1915—1918 har av ett tjugotal länder definierats som folkmord genom parlamentsresolutioner eller motsvarande, däribland flera EU-medlemsstater.

Finlands regering anser att det inte är politiska aktörers eller lagstiftarnas sak att kollektivt ta ställning till vad som är den historiska sanningen om de här händelserna under första världskriget. Det är över huvud taget inte regeringarnas eller parlamentens sak att fastställa eller tolka den historiska sanningen, för att inte tala om att kriminalisera avvikande åsikter, som man har tenderat att göra i vissa länder.

För att skapa klarhet i vad som hände 1915 skulle det vara viktigt att båda parter forskare och historiker tillsammans försöker gå igenom denna svåra fas i ländernas historia. Det är önskvärt att Armenien och Turkiet tillsammans genom opartisk historieforskning kan nå en samsyn om vad som hände 1915. Dessa länders och andra länders regeringar skulle kunna stötta en öppen dialog mellan det civila samhället och forskarna och den vägen bidra till att normalisera och fördjupa relationerna mellan länderna.

Folkrätten och förpliktelseerna i konventioner om de mänskliga fri- och rättigheterna är grundbultarna i Finlands människorättspolitik. Finland respekterar inte bara sina konventionsförpliktelser utan också sina politiska åtaganden om mänskliga rättigheter. De här principerna kräver dels ett effektivare nationellt genomförande av bestämmelserna om mänskliga rättigheter, dels att genomförandet främjas överallt i världen i bilaterala relationer, genom EU och i multilaterala fora.

Finland motarbetar konsekvent allmän strafflöshet och anser att det internationella samfundet ska se till att de allra grövsta internationella brott

ten inte går ostraffade. Finland ger sitt starka stöd åt Internationella brottmålsdomstolen (ICC), som har behörighet bland annat i frågor om massförstörelse. Enligt ICC:s Romstadga är avsikten med folkmord att helt eller delvis förgöra en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös folkgrupp som sådan. Internationella brottmålsdomstolens behörighet omfattar gärningar som förövats sedan den 1 juli 2002 då stadgan trädde i kraft.

Regeringens utvecklingssamarbetspolitik och utvecklingspolitiska ramprogram, Initiativet till ett bredare Europa, avser och koncentrerar sig

främst på att främja stabilitet och konfliktlösning. Utrikesministeriet har understött bland annat armeniska och finska forskares forsknings-samarbetsprojekt för att hitta nya infallsvinklar på hur problemen ska lösas och för att främja dialogen mellan Armenien och Turkiet.

Händelserna innan republiken Turkiet grundades har inte tagits upp i diskussionerna om Turkiets EU-medlemskap. Av alla länder som vill bli EU-medlemmar krävs ett åtagande om goda grannrelationer som ett led i medlemskapsförhandlingarna.

Helsingfors den 12 mars 2012

Utrikesminister Erkki Tuomioja